

PRO ZADÍMAVOST:
parafazé

VLADISLAV VANČURA

HAVRAN

Za časů, kdy se nosily krimoliny a klobouky s krajkami, žil v americkém městě Baltimoru básník. Žil jako žijí všichni dobří chlápci. Pracoval, věřil, že se má svět řídit uslechtilými zásadami, byl stálý v lásce a prudký, pokud šlo o polibky. Jeho milénka se jmenovala Lenora. Táhl ji na dvacátý rok, když se znenadání (právě týden před svými narozeninami) rozstonala. Za několik hodin byla na smrt a básník si nevěděl jiné rady než povolal k nemocné lékařce. Když se to stalo, přišli do jeho domu čtyři staří lišáci. Prvý byl bradatý, druhý čepičatý, třetí podřítý a všichni dohromady připomínali podobu těch prohnaných mastičkářů, kterou jste uvikli vidat na starých rytinkách. Rozumí se, že nikdo z nich neměl, jak se ukáže, za groš svědomí. Šlo jim o všechno možné, jen ne o boj se smrtí. Naopak, zdá se, že stáli na její straně, neboť když měli podat lék, vytasil se nejstarší s jakýmsi ničemným dryákem, otevřel Lenore zaťaté zoubky a násilím jí vpravil do úst tři krupěje jedu. Sorva je Lenora pozřela, upadla do mdlob, které se podobaly smrti. Nedychala, její ústa nabyla sinavé barvy a srdce v hloubi nádherných prsou se sotva zachvívalo.

„Skoro bych řekl,“ pravil bezectný lékař, „že je jí lépe než kdykoliv předtím. Nikdy nebyla tak tichoučká, nikdy nevbuzovala tolik lásky jako teď.“

Něšťastný básník byl bez sebe bolestí, ale když zaslechl ten výsměšný tlach, měl věru co dělat, aby nevytloukl své pomocníky ze dveří.

„Vy slo,“ křičel házeje za nimi klobouky, které zapomněli u lože nemocné, „táhněte mi k šípku, ať vás už nikdy nevidím!“

„Se mi zdá,“ odpověděl prvý z lékařů, „že se chcete zničit, pane! Se mi zdá, že vám už pranic nezáleží ani na té hořčici! Neviděl jste snad, že trpěla? A nevidíte, že nás je víc, ale vy že jste sám?“

Skončiv, zvedl mastičkář svůj klobouk, švihl jím několikrát o koleny, aby jej zbavil prachu, a když si narovnal hřbet, táhl s ostatními o dům dál.

Něšťastný básník pocítil své hosty ještě nějakým slovíčkem na rozloučenou, potom přirazil veřeť a vrátil se k Lenore. Běhl nad ní, mařikal, a tak je v pláči zastihl večer. Pozdní hodina odpovídala úderu zvonu a jeho hlas obcházel kolem přísuvitu lampy. Tu se přiblížila tajemná noc. Básník naslouchal. Čelo v dlani, hleděl přítom na sochu bohyně moudrosti Pallas Athény, a opět na stín chvějící se s mihotáním

PŘÍLOHA

světla a opět do tváře své polomrtvé milenky. Zžírán žalem snil s otevřenými očima a tu se mu zdálo, že slyší lehounké klepání na okno. Skla řinčela, ale tak tiše, že se zvuk podobal jen letu mušky. Tu básník otevřel okno. Vzápětí vířil do světnice havran. Černý pták s obroušenými křídly a s okrouhlými očima podobal se spíše přízraku než tvoru božinnu. Létal sem a tam, nevěda, kde by měl spočinouti, a po mnoha třepetání snesl se na Athéninu sochu. Uhnízdl se jí na hlavě, a zvednutv olysaly krk a otevřev sprostý zoban, jal se krákat: „Už víckrát ne! Už víckrát ne!“

Noc propůjčovala mu hrůzu, zmar skrytl mu svůj děs a socha Athénina sloužila za sloup jeho nohám. Stál vysoko, jeho dráp klouzal po bělostném těle Athénině, spuštěné křídlo krylo jí tvář a tak se zdálo, že ten posel bojišť, že ten hřbitovní pták je vyvýšen nad moudrost a že jeho hlas vládně noci.

„Už víckrát ne! Už víckrát ne!“
Básník měl naplněno ucho tím skřehotáním a jeho duše se bála. Slyšel údery křídél, slyšel zvuk, který vzrůstal v nesmírné burácení letek, a zdálo se mu, že všechna krkavčí havěť, které narostl zobák, opakuje za svým havranem: „Už víckrát ne!“
Bezraděj podobala se věčnosti.

Ale v lidská srdce je věkna síla, jež je mocnější než každá moc. Někdy se nazývá jménem lásky, jindy pak jménem víry a je sám život. Je samo trvání, je jaderko, jež stále klíčí.

A tak, zatímco havran opakoval potřeť svou děsnou připovídku, vzrůstala v básnickově srdci ta slavná setba života. Cítil, jak mohutní. Zřel opadávati přívale hrůzy, zřel cípek šátku zachvívatí se dechem Lenoriným, zřel neproměnný úsměv Pallas Athény, zřel lásku, jež neumírá, a bouřná vůle pohnula jeho údy. Tu se havran vznesl se sochy a vzdaloval se těžkým letem.